

~~173857~~

1112581

62460

Господарство України

1939 р. №9-12.

V.N. Karazin Kharkiv National University

00392831 4

1866

1866

1866

K5869

1932

Господарство України

№ 9
1932

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

19
261
Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

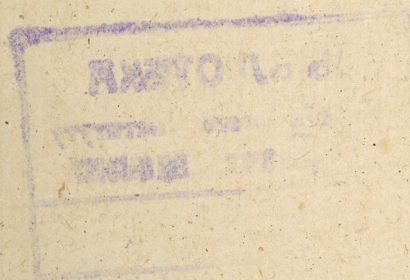
РІК ВИДАННЯ 9-й

ЦЕНТРАЛЬНЕ МЗУЖ
БІБЛІОТЕКА А.Д.У.
кв. № 1258/

БІБЛІОТЕКА
Українського Інституту
Шарасивну - ДІМІНІОН

59 68
ВИДАВНИЦТВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
ПРИ ДЕРЖПЛЯНІ УСРР
Харків—1932

Бібліографічний опис цього
видавши розміщено в „Літописі
Укр. Друку“, „Картковому ре-
пертуарі“ та інших покажчиках
Української Книжкової Палати

Здано на виробництво 17/XI—32 р. Підписано до друку 28/XI—32 р. Друков аркуш. 9¹/₄.
Кількість знаків у техн. арк. 50000. Папір 172 × 110. Тираж 2000

4-та друк. Трансдруку НКІШ. Харків. Зам. № 4441—32 р. Головліт НКО УСРР № 4103.

Завдання IV кварталу

Завершивши побудову фундаменту соціалістичної економіки в 1931 р., робітнича кляса СРСР, під проводом Ленінського ЦК, на чолі з тов. Сталіним, утворила всі передумови для переможного виконання п'ятирічки за чотири роки. Кожний квартал 1932 кінцевого року п'ятирічки наближає нас до розв'язання цього всесвітньо-історичного й нечуваного завдання.

Блискучі досягнення на всіх ділянках розгорнутого соціалістичного наступу по всьому фронту викликали й викликають запеклий опір ліквідованих рештків капіталістичних елементів всередині країни, загострюють з-зовні агресію імперіялістичних хижаків, що задихаються в лещатах всесвітньої кризи. У боротьбі за проведення генеральної лінії партії проти опортунізму всіх гатунків та примиренства у ставленні до нього, пролетаріят і колгоспні маси, остаточно утвердившись на новому соціалістичному шляху, крок за кроком завойовують позиції п'ятирічки — першого великого пляну робіт.

Центральними завданнями загальносоюзного пляну на 1932 рік були: якнайбільше розгортання виробництва та будівництва основних провідних галузей — вугілля, металургії, машинобудівництва, транспорту; організаційно-господарське зміцнення колгоспів і розвиток радгоспів на базі подальшого зростання матеріально-технічної озброєності сільського господарства і, нарешті, підвищення добробуту трудящих мас, — в першу чергу робітників провідних галузей народного господарства.

Протягом перших трьох кварталів поточного року в соціалістичному будівництві УСРР досягнуто значних успіхів: розмір виробництва всієї державної промисловості зріс на 19% проти рівня 1931 року; пущено в експлуатацію ряд нових та реконструйованих об'єктів (Дніпрельстан, Зуївська станція, 5 доменних печей, цех врубових машин у Горлівці, друга черга цеху комбайнів на „Комунарі“, гігант — консервний завод у Херсоні, швацька фабрика ім. Смірнова в Києві та інші); значно підвищилося технічне озброєння сільського господарства: організовано 240 нових МТС, збільшився на 120—130 тис. НР тракторний парк, збільшився реманент на 500 комбайнів і помітно зросла кількість інших вдосконалених с.-г. машин; питома вага соціалістичного сектора в продуктивній площі засіву 1932 року досягла при цьому 80% поруч з систематичним зміцненням позицій соціалістичного сектора в галузі тваринництва; поліпшення матеріально-побутових умов життя пролетаріату забезпечено зростом заробітної плати на 19—20%, збільшенням перепускної спроможності підприємств громадського харчування на 40—45%, заселенням 1500 т. кв. метрів нового житлового фонду, вкладенням в комунальне

господарство 111 млн. карб., проти витрат за весь 1931 рік в 79 млн. карб. і т. д.

Проте, завойоване в упертій боротьбі за виконання пляну не відповідало ще нашим спроможностям та потребам. Послаблення оперативного керівництва та дисципліни, невміння швидко та рішуче перебудувати роботу на засадах 6-ти вказівок тов. Сталіна, недостатня концентрація матеріяльних та грошових ресурсів на основних вузлових ділянках будівництва та виробництва, відсутність загостреної уваги до виконання якісних показників, формально-опортуністичне ставлення, і, в багатьох випадках, недооцінка госпрозрахунку — все це спричинилося до того, що окремі організації й галузі недовиконали завдань ім програм і темпів розвитку. Ще й більше, останніми місяцями року, замість посилення боротьби за реалізацію пляну спостерігалися демобілізаційні настрої та послаблення виробничої дисципліни.

У результаті, республіканська та місцева промисловість УСРР недовиконали плян виробництва за три квартали на 20—25%, сільське господарство зазнало значних втрат, які визначилися в незадовільному виконанні на Україні весняної сівби, кепській обробці та поганім догляді культур, зниженій врожайності, скороченні загального поголів'я стада, зокрема тягла, в недостатності результатів у галузі організаційно-господарського зміцнення колгоспів. Не відчувалося реальних зрушень і в справі кращої організації будівництва та його здешевлення: програму капітальних робіт республіканського пляну за три квартали виконано в грошовому виразі на 90% тим часом, як будівництво подорожчало на 30—35%.

Такі підсумки маємо за три квартали. Вони повинні викликати значну активізацію всієї робітничої класи, господарських, партійних та громадських організацій і посилити боротьбу за виконання плянових завдань на ті три місяці, що залишаються до закінчення завершального року п'ятирічки.

Властиво для IV кварталу центральними, спільними для всіх організацій УСРР, завданнями повинні стати: *найефективніше вивершення будівельної програми поточного року, максимальне прискорення темпів реалізації постанов III всеукраїнської партконференції в справах сільського господарства — найвідсталішої ділянки народного господарства УСРР на даному етапі соціалістичного будівництва, подальша велика увага до обслуговування потреб провідних союзних галузей українського господарства: вугілля, металургії, машино-будівництва й транспорту.*

Питання організації господарювання в IV кварталі набувають ще більшої ваги, бо від кращого їх розв'язання залежать не тільки наслідки виконання пляну цього року, а в значній мірі і перспективи наступного року — першого в другій більшовицькій п'ятирічці.

Перед окремими галузями республіканського господарства в IV кварталі постають такі головні завдання:

а) *успішне проведення збиральної кампанії технічних культур і насамперед цукрового буряку, цілковите та своєчасне вивершення осінньої сівби, розгортання підготовчих робіт до весняної сівби 1933 року (виконання пляну зяблевої оранки, утворення та зміцнення нових МТС, ремонт тракторів та реманенту тощо);*

б) *повне виконання пляну централізованих заготівель та завдань на здачу м'яса;*

в) *даліше розгортання промислового виробництва, при умові виконання якісних показників роботи промисловости (продукційність*

праці, зниження собівартості, нагромадження прибутків та підвищення якості самих виробів). Надто важлива в виробництві IV кварталу буде роля харчової промисловості, — як в найбільше сезонному періоді її роботи; значної уваги потребує також розгортання виробництва ширспоживу — як однієї з передумов до поживавлення товарообігу, радянської торгівлі, зокрема колгоспної торгівлі;

г) зміцнення фінансової дисципліни, подальше запровадження госпрозрахунку та цілковита реалізація плану мобілізації коштів людності — як одного з основних джерел республіканського фінансового плану.

Усі ці завдання повнотою відбито в народньо-господарському плані на IV кв. На основі якнайширшої мобілізації має та дальшого розгортання й поглиблення соціалістичних метод праці за допомогою правильного оперативного регулювання від наркоматів та госпорганів, облвиконкомів та місцевих рад вони, ці завдання, повинні втілитися в реальну дійсність. Доконечність виконати їх мусить дати новий імпульс до дальшого ще швидшого розвитку соціалістичного будівництва УСРР.

Які ж в матеріальному та фінансовому виразі ці завдання плану IV кварталу по основних його елементах?

На капітальне будівництво буде витрачено 158 млн. крб., або 20% скорегованого річного плану; продукцію державної республіканської та місцевої промисловості запроектовано розміром в 535 млн крб., кустарно-промислової кооперації — в 470 млн. крб., що по всій промисловості становитиме до 27% річного плану; в четвертому кварталі мусимо реалізувати понад половину централізованих заготівель зернових, дві третини овочів і т. д.; в галузі товарообігу на останній квартал дано завдання в розмірі 30,8% річного плану; нарешті, до 30% річного плану мобілізації коштів людності намічено виконати за ці три місяці. Усвідомити всю величезність реалізації цих завдань в умовах, з якими зв'язане виконання плану по окремих галузях, організаціях, будуваннях, — можна тільки докладніш ознайомившись зі змістом усіх розділів плану та їх конкретизацією на тлі підсумків за минулу частину року.

Насамперед розглянемо зміст плану капітальних вкладень. Обсяг його, як уже зазначалося, встановлено в 158 млн. крб. проти намічених на III квартал витрат в 200 млн. крб. Республіканське господарство УСРР вступило в 1932 р. з програмою широкого будівництва нових підприємств, реконструкції та поширення наявних, розгортання заходів до розвитку та зміцнення матеріально-технічної бази сільського господарства, споживчої кооперації, житлового та комунального господарства, лікарень, шкіл, клубів тощо. Досить навести хоч би такі цифри: у республіканській важкій промисловості намічалось 50 великих об'єктів будівництва, з них нових — 35; по харчовій — 39 великих об'єктів; для республіканських радгоспів завершено було спорудити тваринницьких будівель на 35 тис. головомісць, по споживкооперації — 85 хлібо заводів, по НКЗдоров'я — понад 100 об'єктів великого масштабу, по НКОсвіти — коло 800 окремих шкільних приміщень, по комунальному господарству — водогони в 44 пунктах (великі роботи), трамваї в 13 пунктах, великі лазнево-пральні комбінати в 37 пунктах тощо.

Тепер, коли вже минуло три чверти року, можна сказати, що ця величезна програма будівництва в конкретних умовах 1932 року виконувалася далеко несповна. Несприятливі підсумки в розгортанні капітального будівництва обумовив ряд причин, як залежних від

організацій, що відповідають за стан та здійснення будівництва (це основні), так і не залежних від них.

За вел. чезного масштабу пляну капітальних робіт, на багатьох ділянках та в ряді галузей ми мали розпорошення фронту будівництва, розкидання грошових засобів опріч і проти затвердженого пляну і з значним порушенням плянної дисципліни. І, що особливо важливо, відзначити, таке становище створилося, не зважаючи на цілком чітку директиву XVII партійної конференції на доповідь тов. Орджонікідзе про потребу „концентрації матеріальних та фінансових коштів і людських сил на важливіших об'єктах будівництва, які можна ввести в виробництво протягом 1932 року — чергами або повнотою.

Несприятливі підсумки в розгортанні та стані капітальних робіт обумовлювалися також недостатнім та некомплектним постачанням централізованих фондів будівельних матеріалів, за одночасного зриву програми виробництва місцевих будматеріалів, навіть найпростіших з них — каміння, вапна, глини, піску тощо. У цих умовах особливе значення мали: незадовільність оперативного керівництва будівельних організацій, об'єднань та наркоматів проведенням капітальних робіт, неувага до госпрозрахунку та договірної дисципліни, що вкупі призвело до того, що вартість будівництва набагато подорожчало, тим часом як було плянове завдання знизити її 1932 р. на 17% проти фактичного рівня 1931 року. Наприкінці третього кварталу поточного року Уряд переглянув первісний плян капітального будівництва з метою забезпечити на останні місяці концентрацію його на пускових та ударних об'єктах. Плян на IV квартал ще рішучіше відбив цю лінію в конкретному розподілі фінансових коштів та матеріальних фондів поміж окремими організаціями.

У складі усього обсягу будівництва в 158 млн. крб. на республіканську та місцеву промисловість, включаючи кустпромкооперацію, має піти 32 млн. крб., на сільське господарство, без союзних трестів та МТС, — 33 млн. крб., на освіту та охорону здоров'я — 21 млн. крб. і т. д. Організацію фінансування та постачання будівельних матеріалів поставлено так, що в першу чергу забезпечується ряд об'єктів, узятих під безпосередній нагляд Пускової Комісії, що її утворив Уряд УСРР. Загальна кількість пускових об'єктів по всіх галузях не перевищує 75—80 будівництв. Серед них окремо можна відзначити такі: Охтирський труболиварний завод, Аркушевальцівний завод ім. Дзержинського в Одесі, другу чергу Харківського силікатного заводу (на Основі), Слов'янський силікатний завод, фабрику „Червона Нитка“ в Харкові, 2-й державний миловарний завод у Харкові, завод скла „Триплекс“ у Костянтинівці, консервні заводи в Херсоні та Глинному, водогони в Луганському та Запоріжжі, вагонні майстерні ім. Домбала в Києві, електростанції в Херсоні, Вінниці, Кременчуці, Бердичеві та Зінов'ївському, 10 об'єктів медично-санітарного будівництва в Донбасі, 11 хлібозаводів, завод „Червоний Фітін“ в Харцизькому, бавовняно-прядильну фабрику в Херсоні і інші об'єкти.

Місцеві ради, робітнича суспільність та організоване колгоспне селянство навкружних районів повинні приділити будівництву цих підприємств якнайбільшу увагу, бо для дальшого їх форсованого продовження та наступного вводу в експлуатацію замало ще виділити централізовані фонди будматеріалів та фінансові кошти, а конче потрібний тут ще й громадський контроль на місцях та всебічне реальне сприяння навіть і на всіх ділянках будівництва навіть і в дрібницях: організовувати транспорт, подавати потрібну робочу силу, допомагати в постачанні, поліпшенні побутових умов робітників тощо.

Треба пам'ятати, що з річної програми держпромисловости в натурі по плодоовочевій галузі в 74,5 тис. тонн на IV квартал припадає 48 т. тонн, по кондиторській з 130 т. т. — 55 тис. тонн, по консервній з передбаченого виконання 1932 року в 100 млн. банок — 44 млн. банок, по крохмальній з 6.100 тис. тонн картопляного крохмалю — 4.826 тис. тонн і так далі. Сировиною запроєктована програма харчової промисловости забезпечена сповна, значить виконання пляну цілком залежить від роботи самих підприємств, від правильної організації праці на основі історичних вказівок тов. Сталіна, вмілого оперативного керівництва від об'єднань та наркоматів, завчасної підготовки та проведення заходів, які мають забезпечити безперебійний перебіг та максимальні результати виробничого процесу. До числа останніх треба віднести такі, як своєчасне закінчення капітального ремонту, організацією безперебійного одержання сировини від здавальців - колгоспів та індивідуальних селянських господарств, дбайливе до них ставлення, концентрацію виробництва по деяких галузях (м'ясній, птахопереробній і інш.) на краще устаткованих підприємствах, цілковиту утилізацію відходів, гнучкість у використанні дефіцитної тари тощо.

Продукція харчової промисловости в головній своїй частині піде на ринок — посилить робітниче постачання через закриті розподільники та товарні фонди радянської торгівлі. Цілковите виконання програми харчової промисловости по ряду галузей забезпечить ресурсами не тільки IV квартал, але й першу половину наступного 1933 року. Боротьба за кожну тонну продукції, за кращу її якість — ось одне з основних гасел у роботі харчової промисловости.

Для збільшення ринкових фондів та обороту товарів широкого споживання не менше значення має продукція легкої промисловости, ряду підприємств важкої промисловости та зорганізована на нових засадах робота кустпромкооперації. Програма IV кварталу намічає збільшення проти III кварталу випуску товарів ринкового фонду коштом основної та додаткової програми по легкій промисловості понад 30%, по металообробній та машинобудівельній галузях важкої промисловости — на 211%, по кустарній промисловості — на 55%. Це значить, що нові тисячі тонн мила, мільйони пар взуття, тисячі тонн фаянсового та металевого посуду, трикотажу, готового одягу, білизни і багато інших виробів піде на ринок, зокрема селянський, стимулюючи цим самим розвиток колгоспної торгівлі та забезпечуючи поліпшення постачання робітників і службовців. Плян виробництва речей широкого споживання потрібно не тільки виконати, але й перевиконати; цього вимагають важливість цього центрального господарсько-політичного завдання та обставини IV кварталу.

Коли держимо мову про програму виробництва в IV кварталі, не можна не спинитися на промисловості будівельних матеріалів. Її робота за минулі місяці ганебно відстала від плянових завдань; з таких матеріалів, як цегла, любайстер, черепашник — розміри виробництва навіть нижчі за рівень 1931 року, що утворило нестерпне напруження в розгортанні капітального будівництва не тільки республіканських організацій, але й надударних об'єктів союзного значення. Утворити перелем, використати всі можливості в останні місяці року та вийти з кращою організацією праці й виробництва на початок 1933 року — ось бойові та обов'язкові до виконання вимоги всього народного господарства до промисловости будматеріалів; виконати їх є справа честі господарників, партійної організації, професійної громадськості і всієї робітничої маси цієї галузі.

Кількісний зріст виробництва поруч із збільшеною енергетичною та технічною озброєністю промисловості й кращою організацією праці має стати за передумову виконання завдань щодо зниження собівартості та підвищення продукційності праці. Проте до цього часу якісні показники, як правило, систематично відставали від кількісного росту та технічного переозброєння нашої промисловості, не давали їй змоги розвиватися ще більшими темпами. На кінець першої п'ятирічки потрібно як би не стало домогтися рішучого переладу в цій справі. У вирішеннях останніх партійних з'їздів (XV та XVI), грудневого пленуму ЦК та ЦКК ВКП(б) 1930 року, нарешті, в постанові XIII партійної конференції на доповідь тов. Орджонікідзе особливо твердо підкреслювалося потребу в „виключній увазі до якісних показників, як економічних (собівартість, продукційність праці тощо), так і технічних, які є матеріальною їх основою (належне використання поужностей машин та агрегатів, відповідні коефіцієнти використання печей, належна хуткість технологічних процесів і т. д.).

Українська промисловість і поточного 1932 року не виконує завдання щодо зниження собівартості. За перші три квартали республіканська й місцева важка промисловість, замість знизити за річним планом собівартість на 8% проти пересічної річної 1931 року, знизили її в I кварталі лише на 0,4%, а в другому та третьому кварталах збільшили її відповідно на 7,1 та 3,5%; легка промисловість при річному плані зниження собівартості на 1,1% підвищила її в I півріччі на 5,9% а в III кварталі на 9,5%. при чому в планових проектуваннях зниження собівартості в легкій промисловості на 1932 рік було вже ураховано підвищення цін на сировину. У харчовій промисловості справа стоїть не краще, з тим тільки, що сама організація обліку й відчитності по якісних показниках там налагоджена кепсько і не дає змоги детально проаналізувати причини зриву річних завдань.

Безперечно, що на негативних результатах виконання плану поточного року з якісних показників відбилися також і умови, які не залежать безпосередньо від роботи підприємств (підвищення цін на сировину та матеріали, заміна одних видів сировини іншими, до переробки яких не пристосовано устаткування промисловості, часткове погіршення якості сировини, перебої в постачанні тощо). Проте, основною причиною залишалась і досі залишається кепська організація виробництва та праці, далеко не повна реалізація 6-ти історичних вказівок тов. Сталіна, недостатнє технічне нормування, відсутність боротьби за економію сировини та вкорінення нових, досконаліших виробничих процесів, збільшення браку і т. д. Посилення відповідальності за виконання не тільки кількісних, але й якісних показників виробництва, утворення найсуворішої виробничої та планової дисципліни, зміцнення госпрозрахунку та контролю карбованцем — ось ці передумови, реалізація яких може і повинна дати позитивні зрушення у роботі промисловості.

У IV кварталі важка промисловість повинна знизити собівартість на 0,3% проти рівня 1931 року. Це значить, що фактична собівартість проти рівня III кварталу буде знижена на 3,8%. Для легкої промисловості собівартість на IV кв. запроектовано зі зростом на 5,6%, що однак, означає зниження проти III кв. майже на 4%, бо на кінець III кварталу собівартість підвищилася на 9,5%. Особливо великі завдання маємо по шклянній промисловості (зниження проти III кв. на 12,2%) та порцеляно-фаянсовій галузі (на 8,2%). З другого боку, у таких галузях, як текстильна, шкіряна та інш. намічається на IV кв.

зріст собівартости проти рівня третього кварталу, що викликається підвищенням в цьому кварталі заробітної плати робітників цих галузей.

Намічені завдання з якісних показників, так само як і темпи розвитку виробництва є цілком реальні і треба домогтися, щоб на основі „подальшого розгортання соціалістичного змагання та вдарництва, як головніших важелів у боротьбі за план“ завдання IV кварталу було виконано цілком.

Одне з центральних місць у плані IV кварталу посідає сільське господарство.

Партія та робітничі класи домоглися рішучих зрушень у соціалістичній реконструкції сільського господарства. Питома вага соціалістичного сектора в продуктивній площі засіву 1932 року на Україні досягла 80%; помітно збільшилося технічне озброєння радгоспного та колгоспного секторів: на кінець III кварталу поточного року організовано 570 МТС (у 240 з них були організовані ще на початку року), потужність тракторного парку по УСРР за перші три квартали додатково зросла на 120—130 тис. HP, на полях з'явилося 500 нових комбайнів і ряд інших вдосконалених та складних с.-г. машин.

Не зважаючи на ці безперечні досягнення в соціалістичному розвитку сільського господарства України, виконання плану поточного року перебігає явно незадовільно, і в наслідок помилок, допущених у проведенні на селі важливіших господарсько-політичних кампаній. „Ці перекирчування політики партії не були своєчасно викриті і вони завдали великої господарської та політичної шкоди справі зміцнення колгоспів та успішному виконанню народньо-господарського плану“ (з резолюції III загальноукраїнської партконференції). Підсумки весняної засівної кампанії на Україні незадовільні, врожай більшости культур поточного року нижчий від торішнього, — при чому це сталося наслідком не тільки спізнілої сівби та скорочення засівних площ, — але й наслідком послаблення боротьби за якість роботи, за догляд та обробку культур, особливо технічних.

У зв'язку з значними втратами, що їх спричинило загострення класових сутичок на селі, та „лівацьким“ нехтуванням кінським поголів'ям, — надзвичайно напружене становище утворилося і з баянсом тягової сили, якого не розв'яже й приріст механічної тяги тракторів.

У таких умовах особливо відповідальними стають завдання IV кварталу щодо організації керівництва виконанням плану сільського господарства. В четвертому кварталі маємо закінчити збиральну кампанію в частині технічних культур та овочів і в першу чергу цукрового буряку. У четвертому кварталі потрібно закінчити осінню засівну кампанію та провести зяблеву оранку 7,4 млн. га, — одного з важливіших факторів підвищення врожайности ярих культур. Значну увагу потрібно приділити підготуванню до наступної весняної сівби 1933 року: зміцненню та доукомплектуванню нових МТС, утворенню ще додаткових 94 МТС, що вкупі має забезпечити реалізацію одного з вирішень III всеукраїнської партконференції — про повне організаційне охоплення в 1933 році МТС колгоспного сектора, а також треба звернути велику увагу на своєчасну заготівлю насіннєвих фондів, ремонт реманенту і найголовніше, на дальше організаційно-господарське зміцнення колгоспів. У галузі тваринництва актуальним завданням IV кварталу є забезпечити кормові ресурси на зимовий період та закінчити почате виробниче та житлове будів-

ництво; як у радгоспному секторі, так і по товарових фармах колгоспів, зокрема свинарних та птахівничих, треба зробити подрібнення відповідно до фактичних спроможностей організаційно-технічного засвоєння їх колгоспами на даному етапі їх розвитку.

Проблема піднесення сільського господарства якнайшвидше пов'язана з дальшим розвитком колгоспної торгівлі і успішним і правильним проведенням хлібозаготівчої кампанії поточного року з організацією м'ясозаготівель на засадах останньої постанови РНК СРСР та ЦК ВКП(б) і з найтвердішим додержанням революційної законності на селі і особливо в справах громадської власності.

Виконання хлібозаготівель на початок IV кварталу проходить по всіх областях України, крім Вінницької та АМСРР, цілком незадовільними темпами. План III кварталу і, зокрема, вересень не дали помітних зрушень і тому вирішальними місяцями, коли потрібно буде повнотою перекрити прориви з початку заготівчої кампанії стануть останні місяці року. Україна мусить зняти з себе ганьбу систематичного відставання в хлібозаготівлях, набравши потрібних темпів вже з початку IV кварталу, не припускаючи тим же часом помилок торішньої кампанії, так гостро засуджених у вирішеннях III української партконференції.

Важливішим завданням IV кварталу, навколо якого слід зосередити значну увагу всього радянського апарату, партійних та громадських організацій, є виконання плану товарообігу на основах дальшого розгортання радянської торгівлі. Бо виконати план товарообігу це значить економічно забезпечити зустрічний потік колгоспної торгівлі, це значить поліпшити цим самим постачання робітникам міських та промислових центрів, це значить, нарешті, реально сприяти реалізації фінансового плану та впорядкуванню грошового обігу в країні.

Завдання в галузі товарообігу на IV квартал прийнято в таких розмірах:

Організації та склад товарообігу	План 1-32 р.	Виконання в III кварт (передбач.)	План на IV кв.	Питома вага IV кв. річ. плану
В міл. крб.				
Весь роздрібний товарообіг	7.059	1.778	2.177	30,8
У т. ч. ВУКС	4.464	1.122	1.298	29,1
у місті	2.740	555	656	24,0
на селі	1.724	567	642	37,3
У т. ч. держ. торгівля	1.298	312	394	39,3
у місті	1.032	200	245	23,8
на селі	266	112	149	56,0

У четвертому кварталі маємо виконати 30,8% річного плану, основна частина якого припадає на систему споживчої кооперації. На селі ролія ВУКС'у в організації товарообігу ще вища і звідси ясно, як енергійно мусить споживча кооперація продовжувати роботу в четвертому кварталі, щоб цілком виконати заданий їй план.

Не менш відповідальні для реалізації є планові проектування роздрібного товарообігу в місті, тим більше, що підсумки 3-го кварталу показали певне недовиконання плану як по системі ВУКС'у, так і по держторгівлі. Основну увагу треба звернути на розгортання децентралізованих заготівель, зокрема лінійку овочів та молочар-

ських продуктів по глибинних пунктах, не допускаючи перекручувань у галузі розвитку колгоспної торгівлі. Додаткова мобілізація на місцях товарних ресурсів у кооперації і на селі — у цьому бачимо основну запоруку забезпечення товарообігу в міському секторі та в основних промислових центрах України.

Додаткові ж ресурси та самозаготівлі мають забезпечити по-зніше швидке розгортання громадського харчування. Характерною властивістю виконання плану громадського харчування є те, що одночасно з повною реалізацією його щодо перепускної спроможності підприємств та кількості відпущених страв, значно недовиконується план продукції в цілому в грошовому виразі. Це означає або погоню за кількістю страв, а не за їх якістю, або ж хуткіше розгортання буфетної продукції, ніж їдальної — певніш і те й друге вкупі. Таке становище не можна визнати за нормальне, і завдання IV кварталу для всіх організацій громадського харчування, зокрема, громадського контролю над їх роботою (який, до речі, слід було б різко посилити), полягає в тім, щоб підвищити якість продукції та якість роботи; саме в IV кварталі для цього відкриваються сприятливіші, в порівнянні з початком 1932 року, перспективи, зокрема, якщо виконаємо те, що сказано вище про розвиток харчової промисловости, колгоспної торгівлі та розгортання власних допоміжних господарств і самозаготівель підприємств громадського харчування.

Зріст громадського харчування протягом 1932 року на 40 — 45%, перепускної спроможности хлібозаводів на 90%, подвоєння нової житлової площі лише лінією будівництва житлової кооперації, зріст витрат на комунальне господарство в 1932 р. порівнюючи з 1931 роком на 80%, збільшення більш ніж удвоє кількості ліжок у постійних яслах, — ось ті основні показники, які яскраво характеризують реальні результати поточного року в галузі поліпшення матеріально-побутового становища робітників, передусім у Донбасі, де провадиться значну частину будівництва і здійснюється основну частину інших заходів. Проте такі результати роботи 1932 року будуть досягнуті лише коли сповна виконаємо план IV кварталу, для чого і в цій сфері маємо всі об'єктивні передумови, тим більше, що в значній групі зазначених заходів вже за минулі три квартали зроблено дуже багато.

Культурне обслуговування трудящих та підготування кадрів мають розвиватися в IV кварталі, першому кварталі нового учбового року під знаком перебудови роботи як нижчої та середньої, так і вищої школи — на засадах останніх вирішень ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У та ЦК СРСР. Хуткість, чіткість та якість роботи над перебудовою та реорганізацією учбової справи зверху донизу мають стати бойовими гаслами усього культурного фронту УСРР, бо проблема кадрів була і залишається однією з центральних проблем соціалістичного будівництва СРСР.

Значну увагу потрібно звернути в IV кварталі на фінансові справи. Треба рішуче зламати опортуністичне ставлення до фінансових органів від тих організацій, які вбачають в них лише джерело для покриття проривів, забуваючи про власні зобов'язання щодо нагромадження зисків, своєчасної сплати державних податків та інших надходжень фінансового плану. Не виконавши фінансового плану, не забезпечимо й виконання всього народньо-господарського плану, і тому особливо важно в сфері фінансового господарства домогтися підвищення касової дисципліни та дальшої активізації ролі самої фінансової системи.

Підсилення контролю карбованцем як лінією Держбанку, так і лінією банків довготермінового кредитування, рішуче застосування санкцій до порушників госпрозрахунку та договірних взаємин, до організацій, що припускають перевитрату коштів—у цьому полягають завдання фінансових органів. З другого боку, на місцях потрібно на ударних началах розгорнути роботу навколо виконання плану мобілізації коштів людности. Підсумки 3-го кварталу на цій ділянці явно незадовільні. Пересічно по Україні план виконано приміром на 80%. За винятком Одеської області, де робота була поставлена гаразд і план виконано сповна, в усіх інших областях практика роботи фінорганів та місцевих рад мала низку дефектів, не додержуючи під неослабною увагою всіх видів мобілізації коштів людности, як добровільних, так і обов'язкових. Виконати в строк і цілком план IV кварталу в частині мобілізації коштів людности перекрити прориви попередніх місяців і провести всю роботу з притягненням широкої громадськості—ці завдання можна і потрібно виконати в IV кварталі, бо від них залежить в значній мірі акумуляція прибуткових ресурсів республіканського державного та місцевих бюджетів і фінансування капітального будівництва та соціально-культурних заходів.

Четвертий квартал 1932 року завершує першу п'ятирічку. Не зважаючи на ряд труднощів, лютий опір класових ворогів і їхніх підголосків та агентів в особі правих та „лівих“ опортуністів, соціалістичне будівництво СРСР та УСРР неухильно й швидко просувається вперед. На межі ж нової п'ятирічки побудови безкласового соціалістичного суспільства треба побудувати роботу так, щоб цілком сповна виконати завдання IV кварталу, це може й повинне цілком забезпечити ростуча активність та більшовицька впертість робітничої класи й колгоспного селянства під керівництвом компартії.

В. Кривенко, Я. Островський

Вироблення ширвжитку—одне з корінних питань політично-економічного значіння

Хутке зростання цілого соціалістичного господарства СРСР супроводиться неупинним поліпшуванням добробуту робітничих мас, колгоспників і всіх трудящих. Ліквідація безробіття в країні рад, запровадження 7-годинного робітного дня, зростання робітничої класи і заробітної плати поряд збільшення робітних осіб в одній родині—відси і зростання бюджету кожної окремої родини, розгорнуте комунальне і житлове будівництво, зростання бюджету соціального страхування—все це є чинники, що свідчать про великі успіхи в поліпшенні матеріально-побутового стану робітничої класи.

На селі становище трудящих селян так само рік-у-рік кращає, „колективізація і ліквідація куркульні як класи відкрили перед усією масою бідняків та середняків цілком нові можливості, що вперше в світовій історії виводять основні маси трудящих із злиднів та сільської темряви“ (Молотов, з доповіді на 2-й сесії ЦВК СРСР).

Водночас з неупинним поліпшенням становища трудящих мас зростають їхні попити та потреби. „Нинішній робітник, наш радянський робітник хоче жити так, щоб він міг вдовольняти всі свої матеріальні і культурні потреби і, щодо харчового постачання і щодо житла, і щодо забезпечення культурних та всіляких інших потреб. Він має на це право і ми зобов'язані забезпечити йому ці умови“. (Сталін, „Нова обстановка—нові завдання господарського будівництва“).

XVII партконференція в директивах до складання другого п'ятирічного плану народнього господарства СРСР підкреслила, що забезпечення населення основними споживчими товарами і в тім числі харчовими продуктами, має під кінець другого п'ятиріччя збільшитися не менш як у два-три рази проти кінця першого п'ятиріччя.

До реалізації цього найважливішого завдання нам треба взятися з усією впевненістю вже тепер. Уже в четвертому завершальному році п'ятиріччя треба розгорнути велику роботу над поширенням ринкових фондів речей широкого вжитку.

Завдання дати людині на сотні мільйонів карбованців додаткових мас товарів нерозривно зв'язане з потребою розгортання радянської торгівлі. Поширення товарообороту між містом і селом є одне з потужних знарядь зміцнення змички міста з селом. XVII партконференція зазначила, що „для забезпечення більшовицьких темпів піднесення народнього господарства та кращого вдоволення

широких мас міста і села щодо товарів широкого вжитку, першорядну вагу має розгортання товарообороту. Разом з тим тільки на основі розгортання товарообороту можливе забезпечення подальше, хутке поліпшення постачання робітникам і трудящим села промислових товарів та продуктів сільського господарства.

Розгортання радянської торгівлі, розгортання товарообороту має допомогти виявленню і мобілізації величезних і далеко не повнотой використовуваних резервів у країні. Адже, не зважаючи на хутке зростання товарних мас на ринку, ми досі маємо розрив між вдоволенням та зростанням потреб трудящих на товари. Одначе, тут справа не тільки в браку товарів, „Часто бездіяльність, невміння організувати радянську торгівлю прикривають загальними балачками: „товарів мало“. Так, нам бракує товарів, попит неймовірно зріс. Але це невірно, що у нас мало товарів. Величезні маси товарів ми з вами не вміємо ще по справжньому і правильно довести до споживача“ (Л. Каганович).

Абсолютно неправі ті, що вважають за потрібне вже на даній стадії будівництва соціалізму скасувати торгівлю, безпосередньо перейти до продуктообміни, до механічного розподілу товарів. XVII партконференція підкреслила антибільшовицький характер „лівої“ фрази про перехід до продуктообміну і зазначила, що система радянської торгівлі являє собою основну систему розподілу товарів. Одначе, треба пам'ятати, що умови розвитку так радянської торгівлі в цілому, як і основної її форми колгоспної торгівлі на даному етапі соціалістичного будівництва гостро відрізняється від умов розвитку торгівлі за початкового періоду неп'у. Тоді, коли на початку неп'у соціалістичний сектор становив незначну частину, на селі майже не було соціалістичних форм господарства; кооперація, держторгівля були надзвичайно кволо розвинуті, а тепер ми маємо цілком іншу картину. Соціалістичний сектор є переважний в країні. Питання „хто-кого“ розв'язано на користь соціалізму, ось чому ми маємо цілком іншу ширшу базу для розгортання радянської, передусім колгоспної торгівлі. „Базою для розгортання торгівлі в сучасних умовах суть, насамперед, соціалістична промисловість, що в багатьом уже виросла, та панівні вже на селі соціалістичні форми—колгоспи і радгоспи. Це значить, що база для розгортання товарообороту по-радянському значно зміцніла і, отже, створилися кращі умови для дальшого зміцнення пролетарського керівництва селом і виросли наші можливості в поліпшенні постачання масам промислових і харчових товарів“ (В. Молотов). Величезне зростання колгоспів дає велетенські можливості збільшувати товарову продукцію. Невпинно запроваджуючи в життя вказівки партії про організаційно-господарське зміцнення колгоспів, про правильну організацію праці в колгоспах, ми зуміємо в найкоротший час домогтися нових величезних мас с.-г. продукції.

Навколо поширення колгоспної торгівлі вже тепер розгортається злютована клясова боротьба. Залишки куркульства прикладають всіх сил, щоб зірвати колгоспну торгівлю, чинять всілякі перешкоди розгортанню її, поширюючи всілякі нісенітниці: „не треба їхати на базар, а то порядком розгортання торгівлі виявлять, хто чим торгує, щоб потім оподаткувати та вигнати геть з колгоспу“. Ось якими методами чинить куркуль. Активізується і перекупник-спекулянт. Він виїздить часом за 20-30 верстов від міста назустріч колгоспникам, що везе свою продукцію на радянський базар, закупає у нього гуртом увесь крам. Частенько спекулянтові сприяє неповорот-

ність, бездіяльність наших кооперативних організацій. Кволе розгортання зустрічної торгівлі промтоварами часто віддає в руки спекулянтів продукцію колгоспника.

Поряд нещадної боротьби з приватником-перекупником, спекулянтом треба підсилити поясняльну роботу поміж колгоспного селянства та одноосібників про останні постанови партії і уряду про колгоспну торгівлю. Торговельні організації повинні негайно перебудувати свою роботу, швидше обертатися, гнучкіше маневрувати наявними товаровими масами, щоб найкраще вдовольнити потреби колгоспників на промислові товари. В той же час промисловість— і важка і легка, і харчова,—і кустарно-промислова кооперація повинні максимально розгорнути виробництво речей широкого вжитку, наповнивши ринок додатковими товаровими масами в найкоротший час.

Найшвидше практичне розв'язання цього відповідального господарсько-політичного завдання потребує всебічної мобілізації величезніших внутрішніх і далеко недостатньою мірою використовуваних ресурсів, наявних на наших підприємствах, раціонального і кращого використання всього старого, а частенько навіть недіючого, верстатого та іншого встаткування.

За одне з найпотужніших джерел вироблення предметів шир-вжитку повинно бути насамперед найкраще, раціональніше і доцільніше використання наявної сировини і матеріалів, всебічна боротьба з всілякими виробничими втратами.

Ходить тут буквально про мільярди нових коштів, про величезні нові товарові маси, які можна і повинно змобілізувати на будівництво соціалізму, на зміцнення соціалістичної індустріялізації.

Наведемо кілька прикладів нашого марнотратства, невміння використати частенько найціннішої сировини, що буквально валяється у нас під ногами. Ми ще не навчилися ощадно і раціонально витратити кожний кілограм сировини. Найбільш наочно це видно в ділянці металю. Якщо в Німеччині вага готових металевих виробів становить 75—77% ваги витраченого на них металю, то на наших заводах ця цифра не більша від 40—45%.

Лише на п'ятих заводах Харкова—ХЕМЗ, Серп і Молот, Червоний Жовтень, Світло Шахтаря та штампувальному в 1932 році має бути одержано покиді—27,7 тис. т чорного металю і 734 т кольорового. Коли б раціонально використати цю покидь, то ми могли б не тільки збільшити наші металеві ресурси для виконання основної виробничої програми, а й забезпечити сировиною виробництво шир-вжитку.

Можна багато навести прикладів нашого марнотратства і в інших ділянках промисловости, щоб показати, які величезні ресурси, які колосальні можливості має наша промисловість, щоб посунути хутким темпом вперед вироблення речей широкого вжитку.

Директива партії та уряду про форсування вироблення шир-вжитку вимагає, щоб вся промисловість, не гаячи жодного дня, на ходу перебудувалася, пильно підраховувала всі свої матеріальні і людські ресурси і відразу ж заходила коло реалізації цієї найважливішої і бойової директиви партії.

Ані трохи не послабляючи, ба, навпаки, підсилюючи боротьбу за цілковите кількісне і якісне виконання основного виробничого плану останнього року першого п'ятиріччя, промисловість: важка, легка, харчова, лісова, деревообробна, промкооперація та інші галузі народного господарства повинні змобілізувати всі зусилля і енергію на збільшення та відвантаження товарів широкого вжитку.

Зупинімося на конкретних завданнях кожної галузі промисловості щодо вироблення речей широкого вжитку.

Країна чекає від легкої промисловості додаткових товарів на сотні мільйонів карбованців

Перше місце в розв'язанні цього відповідального завдання безсумнівно належить легкій промисловості, продукція якої майже винятково йде на вдоволення широких мас трудящих. Легка промисловість—найважливіше джерело поліпшування постачання робітникам, колгоспникам, одноосібникам та всім трудящим. У результаті величезних успіхів на фронті індустріалізації, створення потужної важкої індустрії з міцним розвинутим машинобудівництвом, в результаті соціалістичної реконструкції сільського господарства, що забезпечує розвиток сировинної бази, ми маємо можливість пришвидшеними темпами розгортати легку промисловість.

Ще на XVI з'їзді партії т. Сталін підкреслив: „Досі ми ощадили на всьому, в тім числі і на легкій індустрії, для того, щоб відбудувати важку індустрію. Але важку індустрію ми вже відбудували, її треба лише далі розвивати. Тепер ми можемо звернутися до легкої індустрії і посунути її вперед пришвидшеним темпом. Нове у розвитку нашої промисловості є в тому, між іншим, що ми маємо тепер можливість розвивати пришвидшеним темпом і важку і легку промисловість“.

В останньому році першого п'ятиріччя легка промисловість має дати продукції на суму близько 10 млрд. крб., цебто на 26,5% більше, ніж у 1931 році.

Безумовно, стовідсоткове виконання плану легкої промисловості є найважливіша і першочергова умова для реалізації завдання, поставленого від партії про збільшення випуску речей широкого вжитку.

Однак, легка промисловість абсолютно незадовільно вправляється з своїми завданнями. План значною мірою недовиконується. Величезний брак, що в поодиноких галузях, наприклад, на деяких текстильних фабриках, доходить 50—60%, значні перестой—правлять за одну з причин значного відставання легкої промисловості від плану.

Легка промисловість не зуміла хутко перебудуватися відповідно з вимогами програми вивершального року п'ятирічки. Перебудова системи господарського керівництва, не зважаючи на організацію спеціального наркомату легкої промисловості, далеко не закінчена. Керівництво легкою промисловістю ще не стало достатньою мірою конкретним. Особливо відстала ділянка—це організація праці в легкій промисловості. „Лівацька“ зрівнялівка ще живе на багатьох підприємствах, кволо проваджується відрядність. Знеосібку далеко ще не усунуто на підприємствах легкої індустрії, і вона завдає величезну шкоду виробництву.

Велику шкоду текстильній промисловості заподіяла функціональна система праці. Суть цієї системи в тім, що праця кожної кваліфікації поділяється на ряд операцій. Такі професії, як ткача, прядильника були розбиті на окремі операції. Так що замість ткачих біля ткацького верстату з'явилися такі спеціальності: заводниця, основниця, пускальниця, відривальниця, зарядниця.

В результаті сталася „поперше, цілковита дискваліфікація робітників, ліквідували ткача, ліквідували прядильника, багатьох спеціалі-

стів-робітників замінили некваліфіковані робітники, що не можуть упоратись коло верстату, бігають від одного верстату до другого.

„За відсутности інструктажу, без підготування, без справжніх підмайстрів і керівників — запровадження цієї функціоналки означало примірно таку ж саму помилку, як свого часу й знеосібна на паровозі“ (з доповіді Л. М. Кагановича на пленумі МК та МГК 8 жовтня 1932 р.).

От чому вересневий пленум ЦК ВКП(б) ухвалив скасувати функціоналку: „в) вважаючи за недозволенне запроваджувати функціональну систему в текстильній промисловості, не підготувавши справи та без відому РПО, запропонувати Наркомлегпромові підготувати умови до повсюдного скасування цієї системи на початок 1933 р.“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

Боротьба за виконання 6-х історичних указівок т. Сталіна, всебічна мобілізація робітничих мас на боротьбу за плян на основі розгортання соціалістичного змагання і ударництва, повинна забезпечити перемогу легкій індустрії — цій вирішальній ділянці на фронті боротьби за краще постачання широким масам трудящих.

Але не тільки у виконанні основного пляну полягає завдання легкої промисловості. Підприємства легкої індустрії можуть і повинні випустити на ринок додаткові маси товарів над пляну. Для цього легка промисловість має величезні можливості. Треба лише ці можливості реалізувати.

Досить сказати, що в льонової промисловості коефіцієнт видатності наявного прядного встаткування становить 65%, ткацького — 56%.

Шкіровзуттєва промисловість, в наслідок неправильного використання сировини, кепського розкраяння, втрачає щороку мільйони пар взуття.

Можна навести скільки завгодно прикладів, які беззаперечно доводять, що при вмілому використанні встаткування, раціональному використанні сировини, найхуткішій реалізації раціоналізаторських пропозицій і заходів, легка промисловість без особливих труднощів може дати ще цього року додаткової продукції широкого вжитку на кілька сот млн. крб.

ЦК ВКП(б) зобов'язав легку промисловість випустити в другому, третьому і четвертому кварталах таку продукцію:

Силікатна промисловість має випустити 41,7 млн. шклянок, 4 млн. чашок з мисочками, 7 млн. тарілок, 3,5 млн. напівкухлів, 4 млн. кв. м шибкового скла.

Союзшерсть за цей самий час зобов'язана випустити на ринок додаткової продукції на 25 млн. крб. за відпускними цінами, чинними до 15 травня 1923 року.

Бавовняної тканини Наркомлегпром зобов'язаний додатково випустити на ринок на 53 млн. крб. Крім того, ВХБО має передати пошивній промисловості 20,5 млн. метрів бавовняної тканини на виготовлення натурпайків новонародженим. Не менше 80% натурпайків має бути продано селу.

Додаткова продукція щодо взуття накреслена в другому, третьому і четвертому кварталах на 65 млн. крб. Крім того, з реставрованого старого взуття треба випустити по 250 тис. пар чобіт в третьому і четвертому кварталах — на 5 млн. крб.

Накреслено плян випуску додатково на десятки млн. крб. хутрових виробів, рукавиць, ниток, готового вбрання, льонових, коноплевих товарів, шовку, трикотажу.

Але, як відзначив вересневий пленум ЦК ВКП(б), легка промисловість: „виробничу програму речей широкого вжитку за 8 місяців виконала тільки на 88,4⁰/₁₀₀, при чому виконання програми за останні 2 місяці—липень—серпень погіршало (за перші 6 місяців року виконано плян на 90⁰/₁₀₀). Виконання програми в основних галузях становить по бавовняній промисловості—91,8⁰/₁₀₀, вовняній—100,2⁰/₁₀₀, трикотажній—93⁰/₁₀₀, скляній—72,4⁰/₁₀₀, порцеляно-фаянсовій—84,2⁰/₁₀₀, шкіряно-взуттєвій—82,1⁰/₁₀₀. Через це відвантаження ринкові хоч і збільшилися за перше півріччя на 28,5⁰/₁₀₀ проти першого півріччя 1931 року, але різко недовиконано, рівняючи до визначеного пляну товаропостачання на 1932 рік; якість продукції лишається на низькому рівні при дуже великому проценті браку“.

Не набагато краща картина й на Україні. У першому півріччі плян виконано на 87⁰/₁₀₀, а в третьому кварталі на 89,2⁰/₁₀₀. Поруч з недовиконанням пляну, маємо великий прорив з додатковою програмою виробництва речей широкого споживання—у II кварталі плян тут виконано на 32,7⁰/₁₀₀, у III кварталі—на 51,4⁰/₁₀₀. За півріччя (квітень-вересень) легка промисловість України недодала продукції на 44 млн. крб.

Основні причини такої незадовільної роботи легкої промисловості, як і інших галузей та промкооперації, ясно зазначив пленум ЦК ВКП(б).

„1. Господарські організації все ще недооцінюють величезної ваги для народньо-господарського розвитку виробництва речей широкого вжитку.

2. Незадовільна організація виробництва й недосить конкретне керівництво ним.

3. Незадовільна організація праці, неправильна тарифікація провідних професій, недостатнє обслуговування побутових потреб робітників легкої промисловості, занепад трудової дисципліни на підприємствах і мала продуктивність праці.

4. Поряд нестачі окремих видів сировини, перевитрати сировини проти визначених за пляном норм.

5. Багато послідів, покидів та згарів від виробництва і недостатнє їх використання.

6. Недосить хутке запровадження сурогатів та нових видів сировини.

7. Недостатнє використання наявної потужности устаткування.

8. Вельми недостатнє використання промкооперацією місцевих сировинних ресурсів та мале розгортання заготівель утилю, покидів, браку на підприємствах держпромисловості, в містах і селах.

9. Недосить уважне ставлення ряду місцевих партійних, професійних та радянських організацій до підприємств, що виробляють речі широкого вжитку, та до промислової кооперації, недостатня масова профспілкова й партійна робота на підприємствах“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

За величезніше джерело випуску додаткових мас товарів легкої промисловості править покидь. На сотні млн. крб. можна дати речей широкого вжитку, використавши покидь, що буквально валяється під ногами, пошивної промисловості, взуттєвої, трикотажної, відпадок в текстильній і т. ін. Хоч би яку галузь легкої промисловості ми взяли, скрізь ми побачимо величезні ресурси, правильне використання яких може дати додаткові товари споживачеві.

Почнімо з пошивної промисловості. В цій галузі передбачається дістати в 1932 році різної покиді—клапоть близько 120 млн. м, або 25 тис. тонн. Звичайно цей клопоть надсилається на утиль. Тим ча-

сом, практика показує, що з цього клапця можна успішно виготовити такі речі, як жіночі і дитячі шапочки, чоловічі кашкети, фуфайки тощо. З нього також можна зробити устельки, підносочки, підкишенники та інші. На центральній крайальній майстерні „Московшвея“ встановлено, що 5 тис. тонн бавовняного і напівбавовняного клапця можна використати вже цього року для виготовлення речей ширьжитку. Безсумнівно, великі можливості є для утилізації клапця і на білизняних фабриках, де використання покиді може дати чимало додаткового випуску жіночої і дитячої білизни. Приблизні обрахунки свідчать, що пошивна промисловість ще цього року може дати способом використання покиді, принаймні, на 75 млн. крб. додаткової продукції.

З усіх галузів промисловости лише небагато мають такі величезні можливості в ділянці використання виробничої покиді для виготовлення речей широкого вжитку, як шкіряна промисловість. За минулі роки першого п'ятиріччя додаткові ресурси у вигляді напівфабрикатів і готових виробів з покиді шкіряновзуттєвої промисловости становили за обрахунками 132 млн. крб. В одному лише 1932 році Союзшкіра пропонує дати додаткових товарів на суму близько 70 млн. крб.

При умові раціонального використання покиді ми маємо дістати близько 19 тис. т заводської культурно-обробленої вовни, близько 3,5 тис. т каруку, 350 тонн кінського волосу, 17 млн. пар зіплених підметок, 2 млн. пар підборів, 3,5 млн. цале-метрів ланцюговатого паса (з дрібних урізків підошвової шкіри), 3,5 млн. пар спецвзуття і т. ін. і т. ін.

Звісно, це тільки частина тих величезніших можливостей, що має шкіряно-взуттєва промисловість в ділянці використання покиді. Величезну масу покиді ще досі або зовсім не використовується, або використовується абсолютно недостатньою мірою.

Слід згадати ще про один вид шкіряної покиді, використовуваної цілком недостатньо, а саме, про старе зношене взуття. Не зважаючи на директиви вищих господарських органів, досі майже ніхто ще не провадить роботи над збиранням і утилізацією цього взуття. А це ж може дати колгоспному ринку ще цього року близько 4 млн. пар реставрованого взуття, близько 11,5 млн. пар утильного взуття і близько 1,5 млн. пар взуття на дерев'яній підошві.

І в текстильній, лимарній, трикотажній, в першій-ліпшій галузі легкої промисловости є величезні ресурси у вигляді покиді, раціональне використання якої може дати країні величезні додаткові маси товарів.

Однак, легка промисловість не заходила коло цієї справи з усією більшовицькою впертістю. Дуже багато пішло часу на розкачування. Замість того, щоб зразу взятися до організації утильце-хів, до негайного перероблення сировини, як це, наприклад, зробила Київська трикотажна фабрика ім. Рози Люксембург, багато об'єднань і підприємств зволіли заходитися коло листування, складання і перескладання плянів, загаявши цим самим цю важливу справу на декади і навіть місяці.

Виконання всіх завдань, що стоять перед легкою промисловістю, вимагає цілком інших метод роботи, інших метод керівництва підприємствами.

Більше конкретного керівництва, об'єднання—ближче до підприємств, більше гнучкості в приставлянні товарів торговельним організаціям—ось що потрібне сьогодні легкій промисловості.

Пленум ЦК дав легкій промисловості розгорнуту програму роботи і намітив ряд конкретних заходів, що їх реалізація має забезпечити швидкі темпи розвитку легкої індустрії.

„а) запропонувати Наркомлегпромові поширити вироблення сурогатів та запровадження нових видів сировини (шкірсурогати, катонін тощо);

б) щоб забезпечити виконання плану заготівель с.-г. сировини, запропонувати Наркомлегпромові, всім заготівним органам, а також місцевим організаціям максимально посилити заготівлі сировини. На це, крім організаційних заходів, запровадити в практику зустрічну торгівлю відповідними товарами (непल्याновані товари, продукція утильцехів і т. ін.“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б).

Пленум запропонував РПО в місячний термін розглянути й ствердити:

„а) план забезпечення сировиною, паливом та устаткуванням програми 1932 і 1933 р.;

б) план утворення машинобудівної бази для легкої промисловості в системі НКВП;

в) утворення в системі Наркомлегпрому ремонтної бази й бази вироблення запасних частин деталей машин та машинобудування;

г) програму поширення житлового будування та ремонту наявного житлового фонду легкої індустрії;

д) план розгортання приміського та прифабричного господарства, а також самозаготівель, щоб поліпшити постачання робітникам;

е) план утворення технічних кадрів легкої індустрії;

ж) розглянути план розгортання скляно-порцелянової промисловості“ [з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)].

Перед легкою промисловістю поставлено надзвичайно відповідальне і разом з тим почесне завдання—„обслужити по більшовицькому ростучі потреби робітників, спеціалістів, колгоспників селян-одноосібників і службовців“ (передова „Правди“ з 20 червня).

Це завдання з допомогою цілої країни і під проводом партії легка промисловість може і повинна за всяку ціну виконати.

Вміти сполучити вироблення блюмінгів, складних турбін з виробленням кастрюль, сковорідок

Дехто з робітників важкої індустрії так міркує: директива партії про додатковий випуск товарів ширьжитку важлива і відповідальна. Але, виготовляти кастрюлі, сковорідки, граблі, лопати та інші „дрібниці“ хіба справа важкої промисловості, заводів-велетенів? Хай, мовляв, це робить легка промисловість і кустарна кооперація. Один з директорів добалакався навіть до того, що „наш завод Краснознаменний і не йому займатись такими дрібницями“. У директора Горлівського машино-будівельного заводу виявляється так добре поставлена раціоналізаторська робота, що на його заводі не знайшлося покиді на виготовлення товарів широкого вжитку. „Наш завод пристосований до випуску важких зарубних машин та іншого гірничого встаткування, а виробляти граблі, петлі і засувки—ніколи“ так заявив директор заводу. На заводі „Красный Пролетарий“ зав. відділу постачання, коли постало питання про предмети широкого вжитку, сразу так і сказав: „У нас покиді мало, нічого не вийде“. На Тульському заводі № 1 місяців 2—3 тому вирішили просто закрити утильцех „через непотрібність його“, в той час як завод продав виробничу покидь по 6 крб. за віз кому попало.

Таких прикладів високомірного ставлення до директив партії до збільшення і форсування випуску речей широкого вжитку з боку заводів важкої індустрії можна навести чимало. Але і цих досить, щоб довести скільки короткозорі є ті господарники, які вдіють з себе наївних людей, не розуміючи, що ходить „не про тимчасові й випадкові заходи, а про систему заходів, що забезпечують тривкий і регулярний додатковий випуск на ринок товарів широкого вжитку від заводів важкої промисловости“ („Правда“).

Виробництво предметів широкого вжитку—це не тільки першочергове бойове завдання легкої, харчової, лісової і деревообробної промисловости, кустарної кооперації, це ані меншою мірою обов'язок соціалістичної важкої промисловости. Більш того, завдання, що стоять перед підприємствами важкої індустрії є навіть складніші і відповідальніші. Всіляко форсуючи випуск ширвжитку, вона повинна в той же час технічно озброїти виробництво речей широкого вжитку сучасним вдосконалим технічним устаткуванням, забезпечити інші галузі промисловости нормальним постачанням сировини, матеріалів і покиді.

Важка промисловість, основа соціалістичної індустріялізації, повинна і у виконанні директив партії про збільшення товарових фондів правити за приклад для інших галузів промисловости. Адже, вироблення ширвжитку поширює товарні фонди, сприяє соціалістичному нагромадженню промисловости, передусім важкої індустрії, пришвидшує процес поширеного соціалістичного виробництва загалом в народньому господарстві.

Досить навести кілька прикладів, щоб показати які величезні можливості мають підприємства важкої індустрії для вироблення речей ширвжитку. На Харківському паротягобудівельному заводі цехи щодоби дають близько 3 вагонів різної металевої покиді. Найбагатіші ресурси металевої і дерев'яної покиді має також Харківський завод „Серп і Молот“. Та майже на першому-ліпшому металообробному заводі передається Металобрухту або іде у вагранку така покидь, що з неї може бути виготовлено низку надзвичайно потрібних речей для широкого вжитку. Досвід Люборецького, Харківського ім. Шевченка та інших заводів, що зуміли в короткий час організувати збирання покиді та перероблення її, наочно показують, що виробництво ширвжитку під силу кожному підприємству важкої промисловости.

Однак не всі підприємства широко взялися за реалізацію цієї бойової директиви партії й уряду. В результаті виконання плянів по підприємствах Наркомважпрому дуже відстає.

а) метвироби: річне завдання для широкого ринку становить 474 млн. крб., що з нього за 8 місяців виконано на 215 млн. або 81% 8-місячного завдання;

б) гумова промисловість: річне завдання для широкого ринку становить 243 млн. крб., що з нього за 8 місяців виконано на 131 млн. крб., або 94% 8-місячного завдання;

в) технотканина (церата й ін.): річне завдання для широкого ринку становить 29,8 млн. крб., що з нього за 8 місяців виконано 16,4 млн. крб., або 108% 8-місячного завдання;

г) гас: річне завдання відвантаження для широкого ринку становить 1.800 тис. тонн, що з нього за 8 місяців виконано 885 тис. тонн, а надалі буде відвантажено цілком, відповідно до вимог споживчої кооперації;

д) виконання програми в липні й серпні різко погіршало, що безпосередньо загрожує виконанню річного пляну;

е) поряд незадовільного кількісного виконання програм, маємо дуже низьку якість виробів щодо споживчих властивостей їх, неправильне використання сировини і щодо якості, і щодо кількості, обмеженість та однотиповість асортименту та невідповідність його до потреб ринку" (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б).

І на Україні, де важка промисловість має також величезні можливості для виробництва речей широкого споживання, плян так само не виконується. Республіканська й місцева металопромисловість, підлегла Уповнаркомтяжпрому, дала в III кварталі речей широкого споживання на 11.930 тис. крб., замість передбачених пляном 26.500 тис. крб. — плян виконано тільки на 45%. В край погано стоїть справа з виробництвом ширспоживу з послідів (робота утильцехів). Тут програму виконано на 38,6%. Такі величезні підприємства, як ХТЗ, дає товарів тільки на 54 тис. крб. — 13,7% пляну, ХПЗ — 59 тис. крб., або 26% пляну.

У чому причини такої кепської роботи важкої промисловости в ділянці вироблення речей широкого вжитку?

Керівники трестів, об'єднань і заводів цілком не врахували потреби пильної технічної підготовки, для організації виробництва ширвжитку.

Виготовлення штампів, пристроїв, добір струменту, пересування робочої сили, вилучення встаткування, приміщення для утильцехів все це було відсунуто на задній плян. На багатьох заводах вироблення речей ширвжитку досі поставлено по кустарному. Наприклад на Харківському заводі „Серп і Молот“ більшість робіт провадиться ще рукошма, проте, є цілковита можливість на цьому заводі забезпечити утильцех потрібним устаткуванням, організувати вироблення ширвжитку заводським масштабом.

За значне гальмо для вироблення ширвжитку править ще не вижита на багатьох підприємствах нерухомість і неухважність керівного господарсько-технічного персоналу до цієї справи.

Яскравий приклад: на Київському заводі „Красный пахарь“ директор і технічний керівник одверто заявляють: „У нас насамперед основна виробнича програма, а з ширвжитком можна заждати“.

Проведене нещодавно від комісії Наркомважпрому СРСР обслідування 33 українських заводів важкої промисловости встановило, що перший-ліпший завод з наявною покиддю, резервами, встаткуванням може повнотою розвинути виробництво ширвжитку. На Харківському тракторному заводі є стільки покиді, що її може вистачити не тільки для виконання заводської програми ширвжитку, але ХТЗ міг би безсумнівно постачати покидь багатьом кустарним артілям і навіть спеціалізованим заводам для ширвжитку. Для цього треба лише організувати збирання і сортування покиді. Але на ХТЗ з цією справою далеко не гаразд.

Вельми гостро стоїть питання про технічне керівництво утильцехами. З обслідуваних 33 заводів на жодному немає інженера. Тільки Харківський „Серп і Молот“ та ХТЗ мають вилучити інженера для керівництва утильцехом. Звичайно виробництвом ширвжитку керує майстер, до того ж не завжди високо кваліфікований і недосить ініціативний.

Цікаво, що асортимент виробів ширвжитку, не зважаючи на велику номенклатуру, досить одноманітний. Звичайно заводи виготовляють те, що легше, простіше, не потребує особливих пристроїв і зусиль. Майже всі заводи виготовляють підкови, петлі, засувки, а де є деревообробні цехи — табуретки. Все це робиться кустарно.

Якості виготовлюваної продукції ширвжитку не приділяється належної уваги. Ось кілька прикладів потворних явищ. Харківський вельозавод випускає затискачі для вельосипедів, але вони нікуди не придатні. На Одеському заводі ім. Хворостина виготовляють гарні ліжка, але пофарбовання їх не витримує ніякої критики. Часті випадки, коли вироби ширвжитку виготовляється з матеріалів поганої якості.

Пленум ЦК окремо відзначив вагу якості виробів підприємств важкої промисловості:

„щоб боротися за якість металевих виробів, утворити при НКВП бюро якості металевих виробів широкого вжитку, які виготовляє важка промисловість, з участю ВЦРПС, Центросоюзу та РСІ“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

Всіляко борючись за виконання основної програми останнього року п'ятирічки, важка індустрія не повинна ані на хвилину послабляти свою увагу до масового випуску дешевих і гарних якістю речей ширвжитку.

Використання покиді, боротьба з втратами дає нові харчові ресурси країні

Харчова промисловість, так само як і інші галузі промисловості, має великі можливості для випуску додаткової продукції. Тут, як і в інших галузях є чимала кількість покиді сировини, використання якої може дати країні додаткові харчові ресурси. Візьмемо, бодай, таку покидь, як одвійки, молочна сироватка. З молочної сироватки, наприклад, можна зробити молочний квас, із знятого молока пісний і напівпісний сир і т. ін.

Велика проблема для харчової промисловості—це використання відпадів, що є великою кількістю майже в усіх ділянках її. Наприклад, млинарська промисловість щороку втрачає лише на розпорошенні 1000 вагонів борошна. Ще більші втрати в хлібопеченні,— 60 тис. тонн тут втрачається через розпорошення. В кондиторській промисловості втрати відпадів щороку становлять 30—35 млн. крб.

Величезні втрати, що доходять мільйонів карбованців, є в усіх галузях харчової промисловості. Завдання, що стоїть перед харчовиками—це максимально скоротити втрати і тим самим дати додаткові маси харчових товарів трудящим.

Харчова промисловість дістала бойове завдання дати цього року додаткової харчової продукції на 100 млн. крб. В результаті кращого використання сировини на підприємствах Садогородцентру та Союзплодоовочі країна може дістати плодоовочевої продукції на 10 млн. крб. Союзмаслопром зобов'язаний дати продуктів на 14 млн. крб. Буде пущено в хід 175 нових сироварень. Союзолія вперше викине на ринок 11 тис. тонн високосортної олії на суму 45 млн. крб. Велике завдання має виконати Союзкрупа, що має дати понад плану 5 тис. тонн пшона, 10 тис. тонн гречаної крупи, 10 тис. т вівсяної, 5 тис. тонн рижу, 5 тис. т гороху.

На 8 млн. крб. понад плану дасть молочного квасу безалькогольна промисловість. Вона ж таки випустить нові види продукції, яких досі не було на ринку: сиріп з стебла сорго, мальтозний екстракт, що заміняє варення і разом з тим удвоє дешевше ніж те.

Виконання урядового завдання вимагає, щоб вся харчова промисловість виявила максимум ініціативи і гнучкості. Більшість підприємств, однак, нічого не роблять, чекаючи вказівок зверху. За

чудовий зразок, як треба боротися за додаткові маси товарів, за використання нових видів сировини, править харківська кондиторська фабрика КОФОК.

На КОФОК'у вирішили використати цехи законсервованого рафінадного заводу. Є і найближча сировинна база у вигляді динь, кавунів. КОФОК накреслив організацію виготовлення з них повидла.

Меблі, різні господарські речі на мільйони карбованців має дати лісова промисловість

Сьогодні, як ніколи, на радянських колгоспних базарах величезний попит на різні меблі, дерев'яні вироби, обіддя, обручі, бочки, діжки, різну тару, столи, стільці, шафи, дерев'яний посуд і т. ін. Важко, звісно повірити, що на наших підприємствах не знайдеться для цієї продукції деревної і різної лісової покиді. Важко саме тому, що в жодній галузі промисловості не має такої величезної покиді, як саме в лісовій і деревообробній промисловості. Проте утилізація цієї покиді в цілій системі підприємств Наркомлісу відбувається з неймовірними труднощами та ще неприпустимо кволими темпами.

При заготовлянні виробкової деревини утворюється покидь в кращому разі на 35% (сосна, ялина), ваги цілої деревини, а в гіршому випадкові навіть понад 60% (дуб, береза). При перероблянні деревини на лісопільних заводах знову утворюється покидь розміром від 30 до 50%. Коли дошки або колоди потрапляють на деревообробні заводи, то при новому оброблянні їх утворюється знов покидь розміром від 15 до 55%. Наприклад, в готових дерев'яних виробах, наприклад, в стільцях, столах, в різних меблях тощо всього 10—30%. Близько 70%, а в деяких випадках навіть більше високовартного виробкової і будівельного лісу відходить у покидь. Невеличку частину спалюється, а чимала іде просто на пскидище.

Не менші втрати деревини є в чинбарсько-екстрактній промисловості, паперовій і целюлозовій промисловості. Тут так само дурно гине близько 30% різної покиді.

Отже країна щороку втрачає близько 300 млн. крб. або близько 65 млн. т лісової покиді. Рационально використовуючи лісову покидь ми змогли б забезпечити паливом всю людність Союзу.

Міліярдер Форд абсолютно не має лісової покиді. Він побудував паперовню і переробляє всю покидь м'яких і твердих порід деревини на покидний і текстурний папір, з покиді виготовляє спеціальну водонепроникливу текстуру, таку міцну, що на десятицалевій смузі можна почепити цілий фордівський автомобіль. Геть усю деревну покидь використовується до кінця.

Наша країна багата на ліси, а, проте, не зважаючи на значне поширення лісорозроблень і розвиток деревообробної промисловості, наше будівництво велетенів відчуває брак лісу. Великою мірою цей „лісовий голод“ пояснюється нераціональним використанням деревини, відсутністю ініціативи в правильній утилізації покиді. А запровадження лише небагатьох раціоналізаторських заходів, створення утильцехів на багато могло б поліпшити постачання лісових матеріалів нашій промисловості, будівництвам і дати потужну сировинну базу для організації виробництва речей широкого вжитку.

Якщо багато машинобудівельних, металургійних та інших заводів за відносно короткий відтинок часу встигли організувати спеціальні утильцехи, утильбригади і виступають уже з власною продукцією на

колгоспних базарах, то лісова і деревообробна промисловість виявляє в цьому виняткову неповоротність, явно недооцінюючи директиви партії і уряду, що має величезну політичну вагу. На жаль, це опортуністичне недооцінювання іде від головних і галузевих об'єднань Наркомлісу—Союзмеблі, Союзлісотари, Головбумпром і т. ін. В одній своїй постанові колегія Наркомлісу змушена була констатувати, що ціла його система, починаючи зверху й донизу, недооцінює директив партії в поширенні речей ширвжитку.

Номенклатура дерев'яних речей ширвжитку досить проста—дешеві селянські і робітничі меблі, віконні рями, вози, обіддя, дерев'яні граблі, вулики, чемодани, діжки, бочки, дерев'яний посуд, цебра, обручі і т. ін. Тисячі різних речей селянського вжитку можна і повинно виготовляти з деревної покиді, треба лише якнайефективніше використати наявні найбагатіші можливості. Це тим паче потрібно, що низка фабрик і заводів лісової і деревообробної промисловости робить з повним обтяженням і може з наявним встаткуванням виготовляти вироби для широкого ринку.

Цікавий досвід групи фабрик місцевої лісової промисловости на Київщині, що зуміла хутко, на ходу, пристосуватися до обслуговування присутніх потреб колгоспників і одноосібників. Ці фабрики за відносно короткий час виготовляли з різних матеріалів та покиді простих дешевих меблів на 5—6 млн. крб. Такі самі, коли не більші можливості є, безсумнівно, і на інших підприємствах лісової та деревообробної промисловости, але, очевидно, вони не мають бажання по-більшовицькому взятися за цю справу.

Промкооперація—найважливіша ланка боротьби за ширвжиток

Кустарно-промислова кооперація—сотні тисяч артілей, розпорошених по містах, містечках і селах Радянського Союзу—правлять за потужний рушій для збільшення випуску виробів широкого вжитку на ринок. Кустарні артілі, будучи щільно зв'язані з місцевим ринком, можуть найлегше знайти на місці ресурси для випуску додаткових мас товарів, швидко пристосуватися до обслуговування потреб робітників, колгоспних мас і одноосібників.

В 1932 році промкооперація, об'єднана в системі Всекооппромради має дати продукції на 6 млрд. крб., що з них близько 3 млрд. припадає на речі широкого вжитку. Слід відзначити, що до останнього часу не всі товари широкого вжитку, виготовлювані в системі Промспілки, потрапляли на ринок. Велику частку цих товарів, як і в легкій промисловості, з'їдали підприємства і відомства. Тепер споживання у відомствах і підприємствах значною мірою скорочено. На 380 млн. крб. товарів широкого вжитку буде викинуто на ринок коштом скорочення відпуску відомствам. Крім того, промислова і лісова кооперація мають дати продукції понад пляну на 202 млн. крб.

З окремих галузів промкооперації на першому місці стоїть металообробна, що має випустити на 37,5 млн. крб. Далі йде деревообробна, що має випустити на 33,7 млн. крб., галантерейна—19 млн. крб. шкіряна—14,7 млн. крб. Хімічне об'єднання дасть коломазі, дьогтю, господарського мила тощо на 7.800 тис. крб. На Україні кустарно-промислова кооперація так само значно збільшує випуск речей широкого вжитку. Це збільшення відбувається поперше коштом поширення основної програми і перегляду асортименту товарів, і подруге, створення нових промислів. Випуск речей широкого вжитку

на підприємствах кустарної та інвалідної кооперації встановлено сумою 132,2 млн. крб., при чому коштом збільшення основного плану 116,4 млн. крб., скорочення серед промислового вжитку—14 млн. і лінією інвалідної кооперації 2,9 млн. крб. Металева група дасть велику кількість штампувально-клямрових виробів і багато іншого—разом на суму 15 млн. крб. Великого розвитку набувають артілі шкіряно-взуттєвого об'єднання—вони випустять на кілька десятків млн. крб. різного взуття, хатніх туфель і реставрованого взуття.

Але промкооперація, яка порівняно з промисловістю відносно краще вправляється з виробництвом ширвжитку, програми все ж таки не виконує:

„Плян вироблення речей ширвжитку виконано в першому півріччі 1932 р. на 93,3%. Проте, промкооперація все ще виявляє дуже малу ініціативу, особливо у використанні місцевих видів сировини. Якість виробів незадовільна, зокрема асортимент товару недосить зважає на потреби села“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б).

Великим досягненням промислової кооперації є освоєння нового виду сировини—шлункової плівки. В артілях Всекоопромспілки в червні вже оброблено 85 тис. штук шлункових плівок, що дасть можливість збільшити випуск жіночих торбинок, туфель та багато інших речей.

У Київській області значно розвиваються деревообробні кустарні артілі. Київська промкооперація має дати на кілька десятків мільйонів крб. меблів та різних господарських речей. На колгоспний ринок буде кинуте 50 тис. діжок, дерев'яних ложок, різної тари на 400 тис. крб., меблів на 2,5 млн. крб. та багато іншого. Забезпеченість сировиною і виробничі можливості повнотою гарантують виконання плану. Тут усе залежить лише від умілого керівництва артілями, бо все деревообробне виробництво базується на місцевій недефіцитній сировині, на наявній величезній кількості деревної покиді.

Деякі галузі промкооперації вважають, що через специфічність їхнього виробництва вони не можуть випускати речей широкого вжитку. До таких галузів належить, насамперед, система Спецмінералспілки. Скільки безгрунтовні є такі твердження видно на прикладі артілі „Червона цегла“ в Дніпропетрівській області. Ця артіль, урахувуючи потреби ринку на вироби ширвжитку, налагодила виробництво гінчарних виробів та посуду.

Але не тільки цим одним вичерпується можливості артілів спецмінералспілки. Вони вільно можуть виробляти черепицю, що на неї є великий попит серед колгоспів і колгоспників. Одначе, спецмінералспілка виявляє дуже мало ініціативи, щоб дати додаткові товари маси на ринок.

Виконання завдань, поставлених перед промкооперацією, вимагає негайної перебудови всіх артілей. Досі в системі існувала зайва централізація. Це призводило до того, що виробничі завдання для того, щоб потрапити до артілі, мусило було частенько пройти 5—6 інстанцій. Звісно, така надмірна централізація негативно відбивалася на виробничій діяльності промкооперації. Треба надати більше самостійності артілям, дати їм можливість виявляти ініціативу.

Адже, тепер артіль частенько не може зробити найнезначнішу витрату без санкції вищої організації, щоб витратити кілька сот карбованців потрібен дозвіл з центру.

Постанова ЦВК і РНК Союзу РСР від 23 липня 1932 року про перебудову роботи і організаційних форм промкооперації розгортає виробничу ініціативу артілі, дає можливість зробити корінне зрушення в бік дальшого максимального розгортання виробництва, насамперед, речей широкого вжитку. Складна многоланкова структура промкооперації, що існувала, ліквідується, зберігається лише дві ланки, які мають оперативні функції — артіль і міжрайонна спілка. Цим досягається значної децентралізації господарської діяльності, що забезпечує виробничу гнучкість промкооперації.

Для розгортання роботи промкооперації створюються величезні стимули, разом з тим усуваються величезні витрати, зв'язані з утримуванням великого числа спілкових організацій.

Постанова ЦВК і РНК встановляє, що „за первинну оперативну ланку промкооперації править артіль, виробниче або збуто-постачальне товариство“. У постанові окремо підкреслюється, що за основну продукцію кустарно-промислової кооперації повинні правити товари широкого вжитку, зокрема промкооперація зобов'язана вже в 1933 році довести питому вагу товарів широкого вжитку до 70%, при чому особливу увагу повинно приділити розгортанню селянського асортименту.

За найважливішу умову виконання основного і додаткового пляну промкооперації править найбільший розвиток заготівель та збирання утилю серед людності, максимальне використання всілякої покиді. Разом з тим промисловість — це однаковою мірою стосується важкої і легкої — повинна виконувати свої зобов'язання щодо постачання сировини і покиді промкооперації. Промисловість повинна уважніше ставитися до потреб артілей, допомагати їм у сортуванні покиді.

„в) запропонувати НКЛП, НКВП та Наркомпостачанню цілком виконати затверджені РНК СРСР плянові контингенти промкооперації для 1932 р. і дати право продавати безпосередньо заводоуправами покиді, брак та утиль промкооперативним артілям і спілкам“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

Але основне завдання промартілей — розгорнути самозаготівлі утилю, покиді і загальом покиді в місті і на селі.

Треба також повести боротьбу проти тенденцій деяких господарників давати сировину артілям тільки при умові здавання всієї продукції для середпромислового споживання підприємствам. З такою системою постачання треба рішуче боротися, бо вона завдає велику шкоду розгортанню товарообороту, відбирає у споживача товарів широкого вжитку на багато мільйонів карбованців.

Артілі повинні також вийти на ринок з своєю продукцією. Розгортання торговельної мережі править за одне з завдань промислової кооперації. Разом з тим промкооперація повинна подбати про організацію обслуговування колгоспників, що приїжджають на колгоспні базари. Ходить про відкриття майстерень для лагодження і ремонту взуття та одягу, голярень, про створення камер для схову речей колгоспників і т. ін.

„а) Всекоопромраді поширити роздрібну торгівлю артілей, особливо на селі, забезпечивши збільшення безпосереднього продажу споживачеві продукції ширшого вжитку, переважно селянського асортименту“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

Промкооперація повинна приділити велику увагу якості продукції та асортименту виготовлюваних товарів. Дати споживачеві високоякісні товари — першочергове завдання всіх галузів промкоопе-

рації. Одначе, густо-часто якість вельми кепська. Артіль „Шкір-промутиль“ випустила 3 тис. пар хатніх туфель, що виявилися цілком кепської якості. Артіль змушена була продати їх за цінами другого і третього сорту. Негаразд і з асортиментом. Замість того, щоб випускати пряжки для збруї, гачки, цвяхи, багато артілей виготовляють чемоданну фурнітуру, тоді як, багато торговельних організацій вже затоварилися цією фурнітурою. Іванівська облпромспілка склала угоду з споживкооперацією на збут речей широкого вжитку. При чому виявилось, що ліжок буде виготовлено на 150 тис. крб., а токарних виробів—всього лише на 15 тис. крб. Асортимент артілі треба негайно переглянути. Треба насамперед давати ті товари, що найбільше потрібні споживачеві, робітникам, колгоспникам, одноосібникам.

Випуск додаткової продукції речей широкого вжитку вимагає від кустарної кооперації більшої гнучкості та ініціативи. Вона повинна використати всі свої матеріальні і людські ресурси.

Промислова кооперація має досить ресурсів, її виробничі можливості величезні. Вона має всі дані для виконання завдань партії і уряду щодо випуску речей широкого вжитку. Найшвидша реалізація постанови уряду про промкооперацію має забезпечити їх хуткі темпи розгортання виробництва речей широкого вжитку.

Ширше розгортати індивідуальні пошивні майстерні

Перед легкою і кустарною промисловістю стоїть вельми актуальне завдання в найкоротший час zorganizувати пошивні майстерні одягу і взуття для індивідуальних замовлень трудящих. Одначе, мережа пошивних майстерень розгортається не досить енергійно. За пляном на Україні передбачалося відкрити в 18-х пунктах індивідуальний пошив одягу. Не кажучи вже про те, що сама ця кількість майстерень досить мізерна, відкриті уже майстерні роблять тільки в дев'ятох пунктах. У багатьох містах місцеві організації, зокрема міськради, не приділяють потрібної уваги пошивним майстерням. В Одесі, Києві під майстерні не можуть знайти приміщень. Постачання майстерням матеріалів незадовільне.

Дивно, що кустарно-промислова кооперація також неохоче береться до цієї справи, покликаючись на всілякі об'єктивні причини. Іноді промкооперація стає на неправильний шлях, закриваючи ремонтні майстерні. Негаразд стоїть справа з виконанням замовлень. Терміни надто відтягується, якість пошиву викликає небезпідставне невдоволення поміж робітників. Час подумати також про спеціальні пошивні майстерні, про ремонтні майстерні для колгоспників.

Утильцехи—на вищий технічний щабель

Організація утильцехів з першого погляду дуже нескладна справа, а втім вона потребує глибоко продуманої системи заходів технічного і господарського порядку. Ледве чи доводиться говорити про те, що утильцехам потрібні верстати, штампи, преси, встаткування, технічне керівництво і, бодай, середньо-кваліфіковані робітничі кадри. Це само собою зрозуміло. Обслідування, проведене комісією Наркомважпрому, під керівництвом тов. Налімова, показує, що технічного керівництва, як такого, в утильцехах і досі немає. Утильцехи технічно не встатковані. Часом доводиться начальникові цеху витрачати багато часу і енергії, щоб дістати струмент та будь-яке встаткування. Про серійність, про неперервний потік вироб-

ництва масових виробів ширвжитку, про найпростіші пристрої для механізації трудомістких процесів годі й казати покищо. Основне лихो наших утильцехів це — квола технічна підготовка, відсутність організації технологічних процесів виробництва, недосить активна участь у цій великій справі заводського технічного активу, винахідників, раціоналізаторів, заводських лабораторій і т. ін.

Техніка утилізації покиді та вироблення ширвжитку стоїть ще на низькому рівні. Щодо цього особливо відповідальна роль важкої індустрії. Вона повинна не тільки сама вдосконалювати методи і способи виготовлення ширвжитку, а й допомогти легкій кустарній промисловості технічно переозброїтися, побудувати низку нових майстерень, заводів на базі утилізації виробничої покиді.

Хутко просувати речі широкого вжитку

Вияткове значення має якнайскорше просування товарів ширвжитку. За останній час товаропровідна мережа — держторгівля та кооперація — набагато розширилась. Тільки в 1932 р. Наркомпостачання СРСР відкрив 7.100 крамниць і 5.900 ларків та яток. Так само розширилась і мережа Центросоюзу — за 1932 р. відкрито 13.100 крамниць (з них 7.700 на селі), 22.500 ларків та яток. Разом з тим збільшилось число гуртових баз промислових об'єднань Наркомпостачання та міжрайонних торгових баз Наркомпостачання й Центросоюзу. З усім тим „за досить великого зростання торговельної мережі, зростання й прискорення товарообороту, в роботі торговельного апарату досі ще не викорінено зазначених у ряді постанов ЦК величезних хиб. Про це свідчать факти затоварювання в одних містах при нестачі цього краму в інших у наслідок механічного розподілу товарів і засилення його без достатнього зваження на потреби окремих районів“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б)).

Цілком ясно, що виготовляти товари широкого вжитку — мало. Треба хутко приставляти їх споживачеві. На жаль, тут не все гаразд. Товари широкого вжитку залежуються, при чому кооперація та торговельні організації намагаються це пояснити всілякими причинами.

Тов. Постишев має цілковиту рацію, кажучи, що „робота відбувається наосліп, часом не знають ані скільки везуть товарів на село, ані які ці товари, потрібні вони чи не потрібні, чи сезонні вони“.

Багато підприємств не знає справжнього споживчого попиту та ринкових потреб. Кооперація і торговельні організації не допомагають в цьому промисловості. Промисловість змушена частенько сама вивчати споживацький попит, не дочекавшись допомоги кооперації та торговельних організацій. А тим часом питання про асортимент є надзвичайно важливе. Промисловість своєю продукцією не обслуговує багатьох побутових потреб колгоспників.

Безсумнівно, хутке просування товарів ширвжитку значною мірою залежить від самої промисловості та транспорту. Склади промислових підприємств часом переповнені товарами, не зважаючи на гостру потребу на них у колгоспників. Тут багато залежить від транспорту, що, не зважаючи на спеціальне розпорядження, не подає своєчасно вагонів під відвантаження.

Для того, щоб товари не залежувалися на складах підприємств і торговельних організацій, треба, щоб асортимент товарів ширвжитку відповідав сезонним потребам окремих районів, щоб якість ширвжитку була на висоті. Проте, є низка фактів, які свідчать про те,

що не провадиться боротьби за якість ширвжитку. У низці районів вже чутно справедливі скарги від споживачів. Настанова деяких підприємств на те, що споживач все візьме, що нема чого особливо пильнувати якість—цілком шкідлива. Саме речі ширвжитку повинні бути під особливим наглядом заводських ВТК, браковані вироби ні в якому разі не повинно давати споживачеві.

Поряд цього треба домагатись, щоб речі ширвжитку не продавалося за високими цінами. Часом трапляються такі випадки, коли той самий молоток на одному заводі коштує 52 коп., на другому 2 крб. 40 коп., а на третьому навіть 6 крб. Борючись за якість і кількість речей ширвжитку, не слід ані на хвилину забувати про ціну.

Виробництво речей ширвжитку під громадський масовий контроль

Організація виробництва і просування товарів ширвжитку вимагає виняткової і постійної уваги, енергійної допомоги цілої пролетарської суспільности. Це справа цілої робітничої класи, всіх партійних, профспілкових і господарських організацій зверху і аж донизу.

„Комуністи, що проходять повз утилю, повз необтяженого встаткування і не домагаються організації та збільшення виробництва широкого вжитку,—кепські комуністи. Керівництво в партійній організації, що не зуміло здолати зневажливого ставлення до вироблення товарів широкого вжитку, що не зуміло притягти справді широку масу до цієї справи—єkepське керівництво“. („Правда“ за 29/VI—1932 р.).

Вироблення ширвжитку на багатьох підприємствах не в пошані, ним ще не зацікавилися серйозно, по-більшовицькому. Це—безсумнівно результат опортуністичного недооцінювання директив партії про ширвжиток. На жаль, заводська громадськість обминає цей факт і вкупі з господарниками покладається на самоплив. Годі й казати, що виробництво ширвжитку не може успішно розгортатись без найактивнішої і найенергійнішої допомоги від місцевих партійних, професійних і господарських організацій. Тут особливо потрібна організованість, найширша мобілізація мас, концентрація сил і засобів.

У своїй постанові ЦК партії вимагає безумовного виконання завдань щодо випуску ширвжитку. Однак, „місцеві партійні, радянські і кооперативні організації ще не усвідомили цілої ваги постанови ЦК, кепсько виявляють ініціативу, погано роблять над найшвидшою реалізацією поставленого завдання: поширення випуску товарів ширвжитку“ („Правда“ 18/VI—32 р.). Цілком очевидно, що і в цій діяльності потрібна швидка перебудова цілої роботи громадських організацій, різкий поворот до вироблення речей ширвжитку, треба від деклярацій та заклинань негайно перейти до діла.

Ми маємо низку чудових зразків правильного і вмілого розгортання масової політичної роботи навколо вироблення ширвжитку. („Красный гвоздильщик“, Дніпропетрівський завод „Сатурн“), але мобілізація громадської думки навколо цього найважливішого політичного господарського завдання на багатьох підприємствах ще далеко недостатня. Загальними резолюціями і розмовами ледве чи можна підмінити бойову і ділову роботу щодо утилізації покиді, щодо справжнього виробництва ширвжитку.

Виробництво ширвжитку повинно негайно взяти під систематичний, тривалий масовий, громадський контроль. Його треба переключити

чити на рейки зустрічного пляну, соцзмагання і ударництва. Тут особливо важлива роль належить цеховим організаціям.

На поодиноких заводах вже організовані комсомольські комісії і бригади для виявлення покиді, для сприяння організації виробництва ширвжитку (ХТЗ). Подекуди цехові організації вилучають утильуповноважених, але розгорнута боротьба за ширвжиток тільки-но розпочинається. Перед робітничою громадськістю заводів відкривається нове широке поле для творчої ініціативи і практичної роботи. До цієї справи повинно притягти виробничі наради, ударні і госпрозрахункові бригади, раціоналізаторські та винахідницькі осередки, ІТС, лабораторії.

Виробництво ширвжитку, що завданням має поліпшити побут робітників, колгоспних мас та одноосібників, повинне стояти весь час в центрі уваги місцевих партійних і профспілкових організацій.

Велику ініціативу в організації речей ширвжитку виявляють НК РСІ України та його місцеві органи, комсомольські організації, депутатські групи. В низці українських міст, з ініціативи місцевої РСІ, організується робітничі бригади для виявлення причин, що гальмують розвиток вироблення ширвжитку, і для активної допомоги в організації цієї роботи на підприємствах. Ми маємо низку цінних робітничих пропозицій та винаходів.

Окремо слід спинитися на ролі преси, зокрема заводської і цехової в організації ширвжитку. Передові газети правильно зрозуміли свою організаційну роль в боротьбі за виконання директив партії про збільшення ширвжитку та поліпшення побуту робітників. Багато газет виявилось ініціаторами очищення заводських подвір'їв, збирання покиді, організації утильцехів, боротьби за якість ширвжитку, за швидке просування його. З їхньої ініціативи скликається наради заводських раціоналізаторів, робітничої громадськості, спеціальні утильконференції, наради ІТР для розроблення конкретних плянів в організації ширвжитку, для розроблення асортименту виробів. Але ж зроблено ще мало. Заводська преса не може обмежуватися своїми першими досягненнями. Вона повинна весь час не спускати з ока роботу утильцехів, показуючи кращі утильбригади, ганьблячи відсталих. Центральна преса повинна виявити тут низовий пресі всіляку допомогу.

„Запропонувати всім центральним і місцевим органам преси, систематично висвітлювати перебіг виконання завдань щодо вироблення речей ширвжитку, висвітлюючи конкретні досягнення окремих підприємств та артілей і борючися за виконання виробничих програм“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б).

* *

Центральне бойове завдання на сьогодні, поставлене партією і урядом перед цілою держпромисловістю і кустарною промисловою кооперацією,—це дати якомога більше і швидше нові товари маси широкого вжитку на радянський ринок, колгоспні базари, максимально поширити товарооборот між містом і селом, зміцнити між ними змичку, вдовольнити ростучі потреби робітничої класи і колгоспників, поліпшити матеріально-побутові умови широких мас трудящих міста і села. Ось у цьому сьогодні суть.

У відповідь на заклик партії та уряду робітники та ІТР багатьох заводів і фабрик, кустарні артілі відповіли ділом, виготовивши вже багато партій товарів широкого вжитку для ринку. Багато заводів, пильно обрахувавши свої ресурси, висуває зустрічні пляни додат-

кового випуску товарів широкого вжитку. На виконання цього найважливішого господарсько-політичного завдання мобілізується всі сили, всі засоби. Назустріч дедалі більшому потоку сільсько-господарських продуктів на радянські і колгоспні базари викидається вже великою кількістю різні товари широкого вжитку.

Але це лише перші кроки. Багато підприємств важкої і легкої та інших галузів промисловости, кустарні артіль ще повільно розкачуються, ще не переключилися достатньою мірою на виробництво речей широкого вжитку. Деякі підприємства, замість негайно замодитися коло практичної справи, обмежуються резолюціями, деклараціями, обіцянками.

Час не стоїть. Саме тепер потрібна максимальна чітка оперативна робота всіх господарських і громадських організацій. Можливості для збільшення вироблення речей широкого вжитку—невичерпні. Всі галузі промисловости, кожний завод, кожна фабрика, кожна артіль мають ці можливості. Досвід передових підприємств (Любо-рецький завод, Севкабель, Дніпропетровський завод ім. Петровського, Харківський завод ім. Шевченка) показує, що при більшовицькій впертості пляни випуску додаткових мас товарів можна не тільки виконати, а й значно збільшити.

Разом з тим промисловість, держторгівля і кооперація повинні якомога швидше посунути ці нові потоки товарів річищем радянської торгівлі. Всебічне розгортання товарообороту, найшвидше розгортання виробництва виробів широкого вжитку,—ось завдання, що на виконання його повинно сконцентрувати увагу цілої промисловости і торговельних організацій.

Вироблення речей широкого вжитку повинне стати одним з першочергових завдань партійного, господарського і професійного керівництва кожного підприємства. Стоючи на чолі руху мас за випуск додаткових товарів широкого вжитку, всебічно розгортаючи навколо випуску ширвжитку соціалістичне змагання і ударництво треба боротися за програму ширвжитку з не меншою енергією, ніж за основний план.

Розгортання колгоспної торгівлі, випуск нових додаткових мас товарів широкого вжитку стикатиметься з опором клясових ворогів. Залишки недобитої куркульні, спекулянт-перекупник намагатимуться зірвати колгоспну торгівлю, зірвати змичку між містом і селом. У нещадній боротьбі з клясовим ворогом, з перекупником, з куркульською агітацією—на чолі цього повинна стояти робітнича громадськість заводів і фабрик. Куркульським спробам зірвати радянську торгівлю, спробам нажитися на праці колгоспника і робітника треба протиставити потужний потік промтоварів. Обов'язок кожної партійної організації, професійної, комсомольської—змобілізувати маси на боротьбу за випуск ширвжитку. Кожний робітник, кожна робітниця повинні знати, що боротьба за додаткові маси товарів, за розгортання колгоспної торгівлі є боротьба за дальші успіхи соціалістичного будівництва. Треба пам'ятати, що розгортання вироблення товарів широкого, особливо селянського, вжитку править тепер за одне з ґрунтовних питань зміцнення змички міста з селом, а справа зміцнення змички є справа зміцнення робітничо-селянської держави, зґрунтованої на базі союзу робітничої кляси і селянства" (Я. Яковлев).

Безсумнівно, на шляху розвитку радянської торгівлі стануть праві опортуністи, які робитимуть все, щоб перетворити колгоспну торгівлю на „вільну“ торгівлю, або просто кажучи, на спекуляцію. Протиставлення колгоспної торгівлі виконанню централізованого

пляну заготівель, як це роблять праві, лише на руку класовим ворогам, куркульським елементам.

В той же час „ліві“ опортуністи, що обстоюють безпосередній продуктообмін, що проти розгортання радянської торгівлі, проти розгортання товарообороту, також намагаються зірвати розвиток колгоспної торгівлі. Замість вишукувати всередині товаропровідної мережі всі резерви, замість максимально розгорнути вироблення речей широкого вжитку „ліві“ роблять ставку на безпосередній розподіл товарів, „ліві“ намагаються так побудувати централізовані пляни, щоб ними була охоплена повнотою вся товарова продукція колгоспів, зводячи цим самим на нівель колгоспну торгівлю. Рішуча боротьба з правими опортуністами, які намагаються перевернути постанови партії та уряду про колгоспну торгівлю, намагаються повернути її на шлях спекуляції, а також з „лівими“, які не розуміють подвійної природи неп'у, перестрибують через його останню стадію, є обов'язкова умова для розгортання радянської і колгоспної торгівлі, для розгортання вироблення речей широкого вжитку.

Реалізація останніх постанов ЦК і РНК, а також пленуму ЦК ВКП(б) вимагає від цілої робітничої суспільності негайної, рішучої активності, мобілізації цілої творчої ініціативи робітничої класи на розв'язання цього величезнішого господарсько-політичного завдання.

„Пленум ЦК відзначає цілком правильне і вчасне загострення уваги всієї партії на посиленому розгортанні вироблення речей широкого вжитку. Постанову цього надто важливого політичного завдання підготовлено всім перебігом здійснення генеральної лінії партії на індустріалізацію й економічну незалежність країни та особливо величезними успіхами у відбудуванні й технічній реконструкції важкої індустрії.

Розгромивши контрреволюційний троцькізм, викривши антиленінську куркульську суть правих опортуністів, партія на чолі з своїм ленінським ЦК розгорнула справді більшовицькими темпами відбудування та реконструкцію важкої індустрії домігшись на цей час вирішальних успіхів у важкій індустрії. Цим партія утворила міцну базу до дальшого розвитку та нового піднесення галузей, що виробляють речі масового споживання, і утворила умови, щоб цілком і безумовно виконати директиви партії про вироблення речей широкого вжитку.

Підкреслюючи величезну політичну вагу розширення виробництва речей широкого вжитку для зміцнення змички між містом і селом, пленум ЦК ВКП(б) пропонує всім партійним, комсомольським, профспілковим і радянським організаціям всебічно сприяти господарським організаціям та промкооперації в справі розгортання виробництва речей широкого вжитку і щомісяця перевіряти виконання вказівок ЦК і РНК і перебіг вироблення речей широкого вжитку“ (з резолюції вересневого пленуму ЦК ВКП(б).

Всебічне розгортання колгоспної торгівлі, виконання пляну випуску ширвжитку забезпечить нові небачені успіхи в будівництві соціалізму в СРСР, в вивершенні першого п'ятиріччя та побудову безкласового соціалістичного суспільства в другому п'ятиріччі.